

Альохіна Дар'я Андріївна

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СБУ ЯК ОРГАН ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. В статті досліджуються питання визначення ролі та значення діяльності Служби безпеки України у боротьбі з корупцією та організованою злочинністю та їх протидії. Встановлений причинний зв'язок між корупцією та організованою злочинністю та визначені напрямки подальшої боротьби СБУ із зазначеними явищами.

Ключові слова: Служба безпеки України, організована злочинність, корупція.

Постановка проблеми. На сьогодні, корупція є одним з найбільш поширених явищ майже в усіх сферах державного життя. Це явище є характерним для будь – якої держави, особливо в реформаційні періоди, котрим властива висока соціальна напруженість та економічна нестабільність. Також, корупція виступає однією із структурних складових організованої злочинності, знаходячи свій вияв в економічній сфері та повністю охоплюючи різні форми зловживань з боку службових осіб. Одним з правоохоронних органів, якому доручено завдання протидіяти проявам корупції та організованим злочинності є Служба безпеки України, для якої це один з основних напрямів діяльності.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання протидії корупції та організованим злочинності, їх

проблематика, співвідношення зазначених явищ, дослідження ефективності боротьби правоохоронних органів з останніми, були предметом дослідження таких науковців як: О.М. Костенко, Н.О. Гуторова, В.В. Василевич, І.К. Туркевич, В.П. Філонов, Н.Нижник, А. Куракін та інших.

Мета статті – встановлення причин виникнення, масштабів існування явищ корупції та організованої злочинності та визначення місця Служби безпеки України у сфері протидії зазначеним явищам.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши сучасну соціально – економічну та криміногенну ситуацію в нашій державі, можна зробити висновок про те, що такі явища як корупція та організована злочинність набувають більш організованої та латентної форми, впливаючи своїм існуванням на підвищення рівня озброєності, корумпованості та технічного оснащення різних організованих угруповань.

Корупція та організована злочинність вже сягнули таких масштабів, що мають здатність впливати на економічний, політичний, соціальний та демографічний розвиток держави. Їх неконтрольований ступінь поширення представляє собою велику загрозу для національної безпеки нашої держави, подальшому демократичному державному та суспільному розвитку та конституційному ладу. Таке явище як корупція має своїми наслідками підрив авторитету держави, порушення функціонування державного апарата, обмеження конституційних прав та свобод людини, порушення одного з основоположних принципів – верховенства права, дискредитацію держави на рівні міжнародного співтовариства та багато інших.

Організована злочинність є ще більш небезпечним явищем, оскільки характеризується застосуванням сучасних досконалих технологій реалізації різноманітних злочинних діянь.

На сьогодні, вищезазначені явища характеризуються своєю укоріненістю в суспільстві, виступаючи в якості елементів комплексу суспільних відносин, набувши статус складової буття такого суспільства. Вказані різновиди злочинності спричинені викривленням ідеї капіталістичної економіки вільного ринку та вкрай недолугими трансформаційними процесами їх перебудови [1, с.3].

Як корупції, так і організованій злочинності притаманна соціальна природа, яка знаходить своє вираження в наступному: обидва явища здатні істотно впливати на весь обсяг соціальних процесів, мають соціальну зумовленість та власну ціну, котру вимушено платити суспільство внаслідок такої корупційної та організованої злочинної діяльності, мають трансконтинентальний характер, в їх основу закладена велика кількість чинників: економічних, політичних, правових, моральних та психологічних [2, с.338].

З метою подолання та ліквідації цих суспільно – небезпечних явищ, був ухвалений Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, «Про організаційно – правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року № 3341-XII, Указом Президента України було схвалено Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю від 21 жовтня 2011 року №1000/2011, також, Україна підписала базовий міжнародний документ у сфері боротьби з корупцією – Конвенцію «Про кримінальну відповідальність за корупцію» від 27 січня 1999 року, Конвенцію ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року. Останні, поклали на нашу державу, як одну з учасниць даних договорів, зобов'язання щодо вжиття заходів по розробці єдиної антикорупційної політики держави. Забезпечення даного процесу в інституційному аспекті, було доручено відповідно створеним спеціальним підрозділам СБУ, МВС та інших органів, для боротьби з корупцією.

Внаслідок тісного взаємозв'язку корупції та організованої злочинності, в межах Служби безпеки України було створено спецпідрозділ по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, який до сих пір залишається головним «локомотивом» в питаннях боротьби з корупцією, не дивлячись на створення нових спеціалізованих органів, таких як: Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Характеризуючи ефективність та якість діяльності відповідного спецпідрозділу СБУ слід відзначити зростаючий рівень таких показників. Значним підтвердженням цьому є те, що в 2017 році було викрито протиправну діяльність заступника Міністра охорони здоров'я та багатьох інших посадовців. Також, за останні п'ять років, спецпідрозділом СБУ по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю було вжито заходів по боротьбі з відмиванням «брудних» коштів, наркобізнесом, контрабандою зброї, що свідчить про її активне протистояння корупції та організованій злочинності [3].

Ще, на підтвердження ефективної роботи СБУ в даному напрямку, не зайвим буде навести деяку цікаву статистику стосовно заходів по виявленню та припиненню корупційних правопорушень саме серед службових осіб органів державної влади, правоохоронних, контролюючих, судових, військових та органів місцевого самоврядування за 2015 – 2018 роки. Так, підозри щодо скоєння злочинів були вручені в межах 2298 кримінальних проваджень, 795 осіб було засуджено до різних видів та строків покарання, з посад звільнено близько 390 корупціонерів. Доволі переконливим аргументом ефективності розслідування таких злочинів є те, що рівень їх розкриття на 30 – 40 відсотків перевищує рівень НАБУ [4].

Що ж стосується організованої злочинності, то у боротьбі з нею, правоохоронні органи, у тому числі й СБУ, орієнтуються саме на статистичну оцінку рівня боротьби з конкретними різновидами особливо

тяжких та тяжких злочинів, які вчинені злочинними організаціями. Відповідно до таких статистичних відомостей за 2018 рік, з усіх 258 викритих організованих злочинних груп – 17 мали стійкі корумповані зв'язки. Є зрозумілим та давно доведеним той факт, що організована злочинність є явищем, тісно взаємопов'язаним з корупційними складовими, існуючими в рамках державних органів, та зокрема, правоохоронної системи. На жаль, слід констатувати маніпулювання правоохоронними органами нашої держави статистикою з метою запевнення суспільства, що боротьба з організованою злочинністю проводиться на доволі високому рівні. Оскільки, враховуючи системність видворення «злочинців в законі» за межі країни, кількість у 258 викритих організованих злочинних груп явно не має відповідності реальному стану справ [5].

Масштабність та рівень загрози, які несуть за собою досліджувані явища, вимагають ще більшої концентрації зусиль та ресурсів, оновлення механізму діяльності з боку відповідного спецпідрозділу. Такі заходи мають вживатися негайно, з огляду на те, що корупція, та тісно взаємопов'язана з нею організована злочинність ставить під загрозу існування національної безпеки України, здійснює негативний вплив на діяльність та сам порядок формування державних органів, тим самим викликаючи недовіру громадян до останніх, ускладнюючи міжнародні відносини України з іншими державами. Такі процеси мають бути припинені якнайшвидше, доки це не призвело до невідворотних наслідків.

Слід також вказати на те, що реформаційний процес, який переживає антикорупційне законодавство України ще не можна вважати завершеним, оскільки певні законодавчі норми не відповідають у повному обсязі світовим антикорупційним стандартам, що містяться у Конвенції ООН проти корупції, Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією, Додатковому протоколі до Кримінальної конвенції про боротьбу з

корупцією, щодо обов'язковості якого Верховною Радою України надано згоду, та в інших міжнародних договорах. На щастя, процеси євроінтеграції, які на сьогодні ми спостерігаємо, пришвидшують процес приведення вітчизняного законодавства у даній сфері до відповідних європейських стандартів.

Задля формування дійсно ефективної основи для боротьби з організованою злочинністю та корупцією, співробітникам спецпідрозділу СБУ по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю має бути зрозумілою природа походження цих криміногенних явищ, їх коренів. Останнє є можливим через дослідження вже функціонуючих процесів та формування нового підходу до створення системи заходів протидії таким явищам. Аналіз такого матеріалу, дасть можливість здійснювати реальний контроль за організованою злочинністю в нашій державі.

На сьогодні, першочерговими завданнями СБУ, а саме, вищезгаданого спецпідрозділу, є проведення низки заходів по викриттю та припиненню діяльності таких організованих злочинних груп та удосконаленню і підвищенню ефективності боротьби із законспірованими злочинними співтовариствами [6].

Висновки. Отже, на сьогодні, ефективність протидії проявам корупції та організованій злочинності в нашій державі є можливою з врахуванням та адаптацією в Україні досвіду зарубіжних країн, які займають передові місця у даному напрямку. Має бути проведене суцільне оновлення підходів до боротьби з досліджуваними явищами. Світ вдосконалюється, а разом з ним вдосконалюються і механізми функціонування таких видів злочинності як корупція та організована злочинність. Тому, правоохоронні органи, насамперед СБУ, мають прораховувати це на декілька кроків вперед.

Література

1. Романюк Б. В. Організована злочинність і корупція – небезпечні суспільні явища / Б. В. Романюк // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. Вип. 24. С. 3-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2011_24_1
2. Кваша, О.О. Корупція та організована злочинність: обґрунтування взаємозв'язку / О.О. Кваша // Правова держава: Щорічник наукових праць. 2010. Вип. 21. С. 335-342
3. Офіційний веб – сайт Служби безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/1/view/2549#.4Cv3PVCE.dpbs>
4. Михальчишин Ю. Цікава статистика СБУ щодо корупційних злочинів. URL: <https://glavcom.ua/columns/mikhalchishin/cikava-statistika-sbu-shchodo-korupciynih-zlochiv-496740.html>
5. Карпунцов В. Організована злочинність і правоохоронна системи України. URL: <http://resonance.ua/organizovana-zlochinnist-i-pravoookho/>
6. Кулаковський Р.В. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_5179